

Стоматолошки факултет – Скопје
Клиника за детска и превентивна стоматологија
Медицински центар – Титов Велес

ДОЕЊЕТО И НЕГОВИТЕ ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ НА ОТПОРНОСТА НА ЗАБИТЕ НА МЛЕЧНАТА ДЕНТИЦИЈА И КАРИЕСОТ*

Богданова Љупка, Љубинка Нечева, М. Царчев

Дека мајчиното млеко е незаменливо, уште еднаш е потврдено на 575 деца, кај кои млечните заби покажале поголема отпорност спрема кариесот во споредба со 305 деца на вештачка исхрана. Исто така инфекциите со Candida Albicans биле високофреквентни кај децата кои не биле доени.

„Мајчиното срце и млеко не можат да се заменат“ – се зборови на познатиот професор Пинард и тие сè уште се актуелни, затоа што хуманото млеко има примарна улога во исхраната на доенчето. Доените деца подобро се развиваат, помалку се болни, што значи дека се поотпорни на инфекции и други заболувања.

Познато е дека правилната исхрана на доилката му ги дава на млекото сите состојки потребни за развиток на детето, освен витаминот D и железото, а потребните материи се доведуваат во млекото преку три фази:

I – мамогенеза, кај која настанува подготвување за лактација и промени на млечните жлезди. Настанатиот колострум, кој е сличен на мајчиното млеко во третиот месец на бременоста (време кога започнува калцификацијата на забите), содржи лизозими, лактоферини и протеини;

II – лактогенеза, за која се смета дека започнува пред породувањето, не во активна форма, за вистинскиот почеток да биде 3–4 дена по породувањето;

III – галактопоеза, поврзана со хормоните на тиреоидејата, парати-реоидејата и надбубрежната жлезда.

Мајчиното млеко има висока калорична вредност (65–70 калории на 100 ml/l), алкална реакција (pH = 6,8–7,3) и содржи: протеини, лактоза, липиди, минерални соли, витамини, лакталбумини, лактаглобулини, аминокиселини и ензими, амилаза, липаза, пероксидаза, фосфатаза, лизозим – супстанција слична на другите ензими, која ги хидролизира полисахаридите на бактериите, дејствува инхибиторно на лактобацилите. Лизозимот е најден само во изметот на доенчињата, додека го нема кај вештачки хранетите деца (Blaff цитирано по Ружичић)².

Присутниот протеин ги поврзува нутритивните елементи: витаминот B₁₂, витаминот A, витаминот C, калциумот, железото и фолатите, материи кои учествуваат во минерализацијата на забите^(1 4 5).

* Трудот е читан на Стом. недела на СР Србија, 1982

Бифидус фактор е јаглениот хидрат, кој содржи азот. Идентификуван е од Gyorgy – во 1953 година⁵, присатен е во колострумот, а 40 пати повеќе го има во мајчиното млеко. Бифидус факторот, и факторот на раст, кој се наоѓа само во мајчиното млеко, кога ќе дојдат во контакт со нискиот рН во цревата (кој кај децата е алкален), овозможуваат брз развиток на *Lactobacillus Bifidus* (бифидус бактерија), која дигестивниот тракт го штити од грам-позитивните и грам-негативните бактерии, вирусите, стафилококите и ешерихиите. Таквата заштита ги смалува ентералгите и повраќањата, а со тоа се намалува загубата на течностите и минералните соли^{1,2}.

Во хуманото млеко, во големи количини (околу 2 мг%), се наоѓа и лактоферинот, супстанција со бактериостатско дејство на ешерихија коли и кандидата албиканс. Оваа супстанција се соединува со незаситеното железо, ги поврзува фолатите и витаминот Б₁₂, т.е. им одзема на бактериите материји потребни за метаболизмот^{1,2}.

Меѓутоа, за нас најважни состојки во мајчиното млеко се хуморалните фактори кои дејствуваат на основните причинители на кариесот – ацидогените и протеолитичките микроорганизми, меѓу кои се и лактобацилите. На тој начин овој природно стекнат имунитет се задржува кај децата до четвртата година на животот и ги штити од кариес и кандидата албиканс. Тоа, секако, важи доколку не дејствуваат некои други локални фактори за настанување на кариесот (шеќери и др³.)

Целта на трудот е, на сопствен материјал, да се утврдат ефектите на мајчиното млеко во настанувањето, односно отпорноста спрема кариесот и заболувањето на меките делови на устата.

Материјал и метод

Извршена е анкета на (880) деца од 2, 3 и 4 години, кои беа поделени на три групи:

- I група – деца доени до 9 месеци на животот (350)
- II група – деца доени до 1 година на животот (225)
- III група – деца на вештачка исхрана (305)

Прегледите беа вршени при дневна светлина со сонда и огледалце, а податоците за исхраната беа добиени од мајката и здравствениот картон.

Не беа земани деца со циркуларен кариес.

Резултати

ТАБЕЛА I

ОПШТА КАРИЕС ФРЕКВЕНЦИЈА, КАРИЕС ПРОСЕК И СООР КАЈ ДОЕНИ ДЕЦА И КАЈ ДЕЦА НА ВЕШТАЧКА ИСХРАНА

	Вкупен број на децата	Возраст по години			КИО			КИП			СООР		
		2	3	4	2г	3г	4г	2г	3г	4г	2г	3г	4г.
Деца доени до 9 месеци	350 38,5%	32	93	225	-	1,7	2,0	-	0,1	0,3	-	7,0	12,0
Деца доени до една година	225 28,2%	18	47	190	-	2,7	2,1	-	0,2	0,4	-	6,4	5,2
Деца кои не се доени	305	54	131	120	1,3	7,2	6,5	0,3	3,1	2,7	72,2	45,0	33,3

Дискусија

Присуството на протеините, витамините, минералните соли, ензимите, бифидус факторот и на другите елементи во мајчиното млеко дејствува на ацидогените и протеолитичките бактерии и ја спречува инфекцијата. Фактот дека имунитетот стекнат преку мајчиното млеко во однос на кариесот се протега сè до четвртата година на животот е битен елемент кој влијае на надворешните етиолошки фактори. Сознанието дека млечните заби никнуваат во оралната средина, заштитени од кариес, е доволна причина да се обрне повеќе внимание на бремените жени и жените со мали деца. Во ретките случаи, во првите години од животот постои кариозен процес кај децата, кој е резултат на тешките заболувања за време на бременоста, во случај кога не се одржува редовна хигиена или ако храната што детето ја прима е кашеста. Секако дека и начинот на исхраната влијае врз формирањето на кариозните лезии. Клиничките искуства покажуваат дека кариозниот процес на млечните заби во првите години од животот се развива главно како последица на локалната употреба на шеќери или кога децата добиваат пасирана храна.

Анализата на нашите резултати покажа дека 38,5% од децата се доени до девет месеци, 28,2% до една година, а 32,4% не биле доени. Бројката од 605 деца (66,4%) кои биле доени не може да не задоволи, особено затоа што поголемиот број од нив (38,5%) биле доени до девет месеци. Имајќи го предвид позитивното влијание на мајчиното млеко врз заштитата на организмот на детето и превенцијата на кариесот, сметаме дека треба да се преземат поголеми активности овој број да се зголеми.

Во нашиот материјал најмалку имаше деца од две години – 104, нешто повеќе од три години – 271, а најмногу од четири години – 535.

Во втората година од животот, нормално, и не очекуваме каријес (исклучоќ прави циркуларниот кариес), освен ако не дејствувале некои посебни општи или локални фактори. Нашите испитаници што биле доени немаа ниту еден кариозен заб, додека децата што не биле доени имаа 1,3% кариозни заби. Во третата година од животот имавме појава на кариес кај двете групи деца, со тоа што процентот кај децата што биле доени изнесуваше 1,7% и 2,7%, додека процентот во другата група беше многу поголем – 7,2%. Тоа може да се каже и за децата од четири години. Кај тие што биле доени до девет месеци и до една година немаше поголема разлика (2,0% и 2,1%), додека кај другата група деца тој процент се качуваше до 6,5%.

И просекот на кариозните заби ја следи општата кариес фреквенција. Додека доените двегодишници беа без кариес, тие што не биле доени имаа 0,3 кариозни заби. Во третата година од животот кај децата што биле доени тој процент беше мал – 0,1 и 0,2, додека секое дете што не било доено просечно имаше по 3,1 кариозни заби, што претставува голем проблем за санација. Нешто беше зголемен просекот на кариозните заби кај децата што биле доени а имаа четири години – 0,3 и 0,4, но тој сè уште е мал во споредба со другата група која просечно имаше 2,7 кариозни заби.

Дека мајчиното млеко не е само кариес протективно, туку има и заштитна функција на лигавицата на устата, покажуваат и податоците за децата кои имале Soog. За разлика од децата што биле доени и кои во втората година немале Soog, 72,2% од децата што не биле доени имале Soog. Во третата година веќе се јавуваа заболувања кај двете групи деца, со тоа што кај децата кои биле доени тој процент изнесуваше 7,0%, односно 6,4%, а во групата деца кои не биле доени – 45,0%. И тука во четвртата година тој процент беше нешто поголем кај децата што биле доени – 12,0%, односно 5,2%, за кај децата што не биле доени да изнесува 33,3%.

Заклучок

Во секој случај се наметнува заклучокот дека, и покрај познатата вистина дека мајчиното млеко е незаменливо:

1. само 66,4% од децата биле доени, и тоа 38,5% до девет месеци, а 28,2% до една година;
2. кариес протективниот ефект на мајчиното млеко до четвртата година од животот е евидентен кај децата што биле доени во споредба со оние што не биле доени;
3. вообичаените инфекции на оралната лигавица во првите години од животот со *Candida Albicans* високо се фреквентни кај децата што не биле доени.

BREAST FEEDING AND ITS FAVOURABLE EFFECTS ON DECIDUOUS TEETH CARIES RESISTENCE

Summary

Questionnaire results obtained from 880 children 2, 3 and 4 years old were divided into 3 groups: 1. Breast fed children until 9 months of life (350); 2. breast fed children until 12 months of life (225), and 3. children at artificial diet. Analysis showed that only 66,4% of children were breast fed: 38,5% in the group of 9 months and 28,2% in the group of 12 months breast feeding; that the protective role of mother milk is evident until fourth year of life and that common mucosal infections in the first years of life by *Candida Albicans* are highly frequent in children that were not breast fed.

Литература

1. Foly S.J.: Recherches récentes la physiologie et la biochimie de la sécrétion lactée. La Presse actualites Biochimique, *Jurnal de biologie*, 18, 1954.
2. Ружичиќ В.: Физиологија исхране одојчета, Мед. књига, Београд-Загреб, 1964.
3. Дрвошански П.: Состав и особине колострума, Зборник радова VI конгреса на педијатара Југ., 32, 1959.
4. Mauverneymky I. et Perin M.G.: Microscopie électronique de la secretion lactée de haute résolution du cristal d'apatite d'email human, *Jurnaux de med.*, Bordeaux, 39-55, 1955.
5. György E.: Analyse de première et deuxième lactée, VII Internat. Congres Pediatric, Havana, 247, 1953.